

Nr 9.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1), m. m.

Genom en den 20 januari 1950 dagtecknad proposition, nr 43, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) Lag**om ändring i arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1).**

Härigenom förordnas, att 33, 36 och 37 §§ arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

33 §.

Minderårig arbetstagare skall för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå, om den minderårige ej fyllt sexton år, tiden mellan klockan 19 och klockan 6 samt eljest tiden mellan klockan 22 och klockan 5.

(Föreslagen lydelse:)

33 §.

Minderårig arbetstagare skall för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå, om den minderårige ej fyllt sexton år, tiden mellan klockan 19 och klockan 6 samt eljest tiden mellan klockan 22 och klockan 5 eller, i den utsträckning arbetarskyddsstyrelsen så medgivit beträffande viss ort, visst slag av arbete eller visst arbetsställe, annan tid om sju timmar i följd mellan klockan 22 och klockan 7.

Från vad — — — — — föranleda därtill.

36 §.

Kvinna, som användes till hantverks- eller industriellt arbete, skall

36 §.

Kvinna, som användes till hantverks- eller industriellt arbete, skall

(Gällande lydelse:)

för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå tiden mellan klockan 22 och klockan 5.

(Föreslagen lydelse:)

för nattvila beredas oavbruten ledighet från arbetet under minst elva timmar varje dygn. I denna ledighet skall ingå tiden mellan klockan 22 och klockan 5 eller, i den utsträckning arbetarskyddsstyrelsen så medgivit beträffande viss ort, visst slag av arbete eller visst arbetsställe, annan tid om sju timmar i följd mellan klockan 22 och klockan 7.

Vad sålunda stadgats avser icke arbetstagare i överordnad ställning.

Föreligger omständighet, — — — motsvarande tillämpning.

37 §.

37 §.

A arbetsställe, — — — att vidtagas.

Beträffande sådana — — — av arbetarskyddsstyrelsen.

När synnerliga skäl föranleda därtill, må Konungen beträffande visst slag av arbete eller visst arbetsställe medgiva att kvinna användes till arbete å tid mellan klockan 22 och klockan 5 i vidare utsträckning än som följer av vad ovan sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1951. Fråga om medgivande enligt 33 eller 36 § må dock redan före nämnda dag behandlas av arbetarskyddsstyrelsen.

2) L a g

om fortsatt giltighet av lagen den 27 maj 1949 (nr 251) angående eftergift i vissa fall från bestämmelserna i 36 § första stycket arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1).

Härigenom förordnas, att lagen den 27 maj 1949 angående eftergift i vissa fall från bestämmelserna i 36 § första stycket arbetarskyddslagen den 3 januari 1949 (nr 1), vilken förstnämnda lag gäller till och med den 30 juni 1950, skall äga fortsatt giltighet till och med utgången av år 1950.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för lagförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Inledning.

Vid behandling av propositionen nr 298 till 1948 års riksdag med förslag till arbetarskyddslag m. m. uttalade andra lagutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 62 beträffande de föreslagna reglerna om kvinnors och barns användande till arbete nattetid, att utskottet icke funne sig böra föreslå någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag, men att utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t i samband med att frågan om ratifikation av de vid internationella arbetsorganisationens konferens i San Francisco år 1948 antagna konventionerna (nr 89 och 90) angående kvinnors och minderårigas nattarbete inom industrien underställdes riksdagen upptog frågan om den närmare utformningen av hithörande bestämmelser till förnyad prövning.

Nämnda två konventioner anmäldes för 1949 års riksdag i proposition nr 162. I samband därmed prövades emellertid ej frågan om ändring i arbetarskyddslagens regler i detta hänseende. Anledningen härtill var att, såvitt angår nattarbetsförbudet för kvinnor, lagens regler grunda sig på 1906 års Bernkonvention i ämnet, vilken tillträtts av Sverige år 1910, samt att eventuella lagändringar förutsatte en uppsägning av denna konvention. Och vad beträffar nattarbetsförbudet för minderåriga ansågos bestämmelserna härutinnan i viss mån sammanhänga med motsvarande regler för de kvinnliga arbetstagarna, varför de båda frågorna syntes böra prövas samtidigt.

Emellertid har numera, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 maj 1949, 1906 års Bernkonvention för Sveriges del uppsagts. Uppsägningen träder i kraft den 21 november 1950. Hinder föreligger därför ej längre att vidtaga de ändringar i lagstiftningen härutinnan, som kunna befinnas vara påkallade. Härtill kommer att 1949 års särskilda dispenslagstiftning rörande kvinnors nattarbete upphör att gälla med utgången av juni 1950.

Departementspromemoria och yttranden däröver.

I en inom socialdepartementet den 17 november 1949 upprättad promemoria angående ändring i arbetarskyddslagens regler om kvinnors och minderårigas ledighet för nattvila m. m. — varöver arbetarskyddsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen och Tjänstemännens centralorganisation beretts tillfälle att yttra sig — har, under hänvisning till vad i ärendet förekommit, föreslagits att 33 och 36 §§ arbetarskyddslagen kompletteras med en bestämmelse, varigenom i den lagstadgade ledigheten för nattvila för minderårig, som fyllt 16 år, och kvinnlig arbetstagare skall ingå antingen, såsom för närvarande, tiden mel-

lan klockan 22 och 5 eller, där arbetarskyddsstyrelsen så medgivit beträffande viss ort, visst slag av arbete eller visst arbetsställe, annan tid om sju timmar i följd mellan klockan 22 och 7.

I fråga om de kvinnliga arbetstagarna har härjämte i promemorian föreslagits att under 36 § upptages en bestämmelse, varigenom från det särskilda nattarbetsförbudet för kvinnor undantages arbetstagare i överordnad ställning. Slutligen har i promemorian föreslagits att 37 § förses med ett nytt stycke, enligt vilket Konungen, när synnerliga skäl föranleda därtill, skall äga att beträffande visst slag av arbete eller visst arbetsställe medgiva att kvinna användes till arbete å tid mellan klockan 22 och 5 i vidare utsträckning än som följer av lagens regler.

De i promemorian ifrågasatta lagändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1951; och 1949 års dispenslag — som upphör att gälla den 30 juni 1950 — föreslås få fortsatt giltighet t. o. m. utgången av år 1950.

De uppmjukningar av hithörande lagregler, som föreslagits i promemorian, ha tillstyrkts eller lämnats utan erinran av såväl arbetarskyddsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen som arbetsmarknadens tre i ärendet hörda huvudorganisationer; och allmänt förordas, att den nuvarande särskilda dispensmöjligheten avseende nattarbetsförbudet för kvinnor inarbetas i arbetarskyddslagen.

Landsorganisationen förklarar dock, att organisationen hyst viss tvekan, huruvida dispensrätten i fråga om den skyddade perioden borde, i varje fall beträffande minderåriga, givas den omfattningen att därigenom skulle möjliggöras nattarbete även mellan klockan 23 och 24. För kvinnors och minderårigas användande i tvåskiftsarbete vore en sådan förläggning icke påkallad. Landsorganisationen betonade kraftigt angelägenheten av att dispensrätten i förevarande avseende utövades med största återhållsamhet; och organisationen förutsatte att eftergift alltid tidsbegränsades.

Svenska arbetsgivareföreningen har i sitt yttrande framhållit, att San Franciscokonventionen angående kvinnors nattarbete icke finge tolkas så restriktivt att den sjutimmarsperiod mellan klockan 22 och 7, då nattvila skulle åtnjutas, skulle vara knuten till arbetsstället.

Lagrådets yttrande.

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan anmärkning.

Utskottet.

I förevarande proposition föreslås att arbetarskyddslagen kompletteras med bestämmelser, enligt vilka i den lagstadgade ledigheten för nattvila för kvinnlig arbetstagare och för minderårig, som fyllt 16 år, skall ingå

antingen, såsom för närvarande, tiden mellan kl. 22 och 5 eller — i anslutning till de vid internationella arbetsorganisationens konferens i San Francisco år 1948 antagna konventionerna (nr 89 och 90) angående kvinnors och minderårigas nattarbete inom industrien — i den utsträckning arbetarskyddsstyrelsen så medgivit beträffande viss ort, visst slag av arbete eller visst arbetsställe, annan tid om sju timmar i följd mellan kl. 22 och 7. Vidare föreslås att från lagens nattarbetsförbud för kvinnor undantagas arbetstagare i överordnad ställning. Dessutom föreslås att Konungen, när synnerliga skäl föranleda därtill, skall äga att beträffande visst slag av arbete eller visst arbetsställe medgiva att kvinna användes till arbete å tid mellan kl. 22 och 5 i vidare utsträckning än som eljest följer av lagens regler. Lagändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1951. Den nu gällande särskilda dispenslagstiftningen avseende kvinnors nattarbete — som gäller till och med den 30 juni 1950 — föreslås få fortsatt giltighet till och med utgången av år 1950.

Utskottet — som redan i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 62 vid 1948 års riksdag uttalat, att utskottet hyste sympatier för att en viss rörlighet i fråga om den förbjudna periodens förläggning medgaves, såsom skett i nämnda konventioner, samt att utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t ånyo komme att upptaga frågan till övervägande — har icke funnit anledning till erinran mot de genom propositionen framlagda lagförslagen.

Beträffande de särskilda dispensmöjligheter i avseende å kvinnors nattarbete, varom bestämmelse nu föreslås skola intagas i arbetarskyddslagen, vill utskottet dock understryka angelägenheten av att dispensrätten tillgripes endast då mycket starka skäl tala därför.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 23 februari 1950.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Sten, Hallagård, Wistrand, Sunne, Nils Elovsson och Wahlund*;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Igelsbo, Ryberg, fru Sandström, herrar Nilsson i Göteborg, Andersson i Alfredshem, Jansson i Hällefors, fru Ewerlöf* och herr Jönsson i Lund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.